כמים חיים

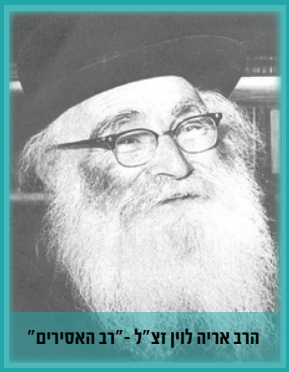
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"ט ניסן תשע"ח

פרשת תזריע - מצורע

דרך חיים

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו"
(ויקרא יד ב)

מובא במדרש: מעשה ברוכל אחד, שהיה מחזר בעיירות הסמוכות לציפורי, והיה מכריז: 'מי רוצה **סם חיים**?'. התקבצו אליו רבים, ותוך כדי כך שמע גם רבי ינאי את ההכרזה וקרא לרוכל לבוא אליו ולמכור לו סם חיים. ענה הרוכל: לך ולשכמותך אין צורך בסחורתי, כי המכירה שלי היא מה שאמר דוד המלך עליו השלום "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה"... ענה רבי ינאי: כל ימי הייתי קורא פסוק זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט [כמה הוא פשוט]. וזה שנאמר "זאת תהיה תורת המצורע" - תורת המוציא שם רע.

תמהו הפרשנים, וכי מה חידש הרוכל לרבן של ישראל - רבי ינאי, והרי הוא פסוק מפורש, ומה התפעל רבי ינאי כל כך עד שאמר כל ימי הייתי קורא ולא שמתי לב לדבר?!

מרן החיד"א בספרו 'ראש דוד' ביאר שהרוכל הכריז על מכירת **סם** חיים, ולא את החיים עצמם. הרוכל בא ללמד שכשם שהעפר מחזיק את התבואה, כך הסם שמחזיק את החיים הם התורה והמצוות - תורת חיים, כלומר הפה ומוצאות הפה, ולכן "נצור לשונך מרע". כי ביאר בעל חובת הלבבות (שער הכניעה פ"ז): "אמר אחד החסידים: הרבה בני אדם יבואו לעתיד לבוא ליום חשבון, ויראו להם מעשיהם שעשו בעולם הזה, ימצאו בספר זכויותיהם זכיות שלא עשו, ויאמרו לא עשינו אותם, **יאמרו להם מעשים אלו נעשו על ידי מי שדיבר בכם וסיפר בגנותכם.** וכן כשיחסרו מספר זכויות שעשו או שימצאו בספר חובתם חובות שלא עשו, יאמרו להם החובות נוספו עליכם עבור שדיברתם על פלוני ופלוני, והם לקחו מזכויותיכם". וכן אמר המלאך למרן ה"בית יוסף", בעל השולחן ערוך: "בעניין מה שקמו נגדך, אין להרהר, כי הם לא יזיקוך אלא הועילו לך, כי מי שאומר לשון הרע על חבירו מנכין לו מזכיותיו ונותנים לזה שדבר בו, דבר זה הוא אמת ויציב. ואילו היו יודעים בני אדם את זה, **היו שמחים כאשר שומעים שאומרים עליהם רע כאילו נותנים להם כסף או זהב".**

ביאר מרן החפץ חיים ששלמה המלך עליו השלום חידוש לנו דבר נורא "גם אויל מחריש

המשך בעמוד הבא

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

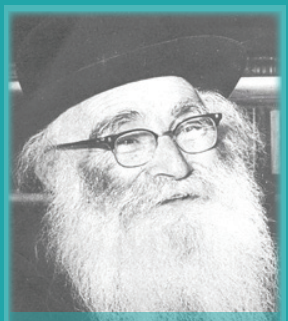

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

חכם יחשב" (משלי יז). ומהו דבר החכמה בפסוק זה? אלא ש"גם אויל" - כסיל בתורה ומצוות, עם הארץ, באם "מחריש" כשעולבים אותו, ניתנת לו כל תורתו ומצוותיו של החכם, "ולחכם ייחשב". האויל הופך לחכם והחכם נהפך לאויל וריק...

כך פירש השל"ה הקדוש גם את דברי דוד המלך עליו השלום "הניחו לו ויקלל [שמעי בן גרא], והשיב ה' לי טובה תחת קללתו", כי כל טובתו שלו תעבור אלי, "תחת" - בעבור "קללתו".

הוסיף מרן החיד"א, שזה מרומז במה שאמר התנא "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו", שפירושו למקומו בגן עדן, שמא בגלל שנעלב ממה שדנת אותו לכף חובו כעת מקומו בגן עדן הושלם.

מכל האמור אנו למדים כמה צריך להיזהר בכבודו של אדם, ולא להוציא עליו שם רע או לדבר בגנותו. ועל כך אמרו רבותינו "יש קונה עולמו ברגע, ויש מאבד עולמו ברגע", במילה אחת אפשר לקנות או לאבד עולם רוחני שלם.

שבת שלום ומבורך

שלכם בהוקרה רבה

חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

סיפר הצדיק הירושלמי רבי אריה לוין זצ"ל בשיחה מוסרית שנשא בפני תלמידיו בישיבת קול אריה שפעם אחת, בעת שישב ולמד בבית הכנסת שבעיר מולדתו ארלוי שברוסיה, נכנס לפתע לבית הכנסת החפץ חיים זצ"ל, שהסתובב אז רבות לצורך מכירת ספריו בעיירות שברחבי רוסיה.

והנה, בבית כנסת זה לוח ה"שויתי" שעל עמוד החזן היה מונח בצמוד לנרות שדלקו, ולא הייתה זכוכית שהבדילה בין הנרות ללוח שהיה כתוב על גבי קלף. וכידוע אסרו הפוסקים דבר זה, כי על ידי כן נמחקים השמות הקדושים ובאים לידי בזיון (עיין במשנה ברורה סימן א' ס"ק ד', שכתב שיש למחות ביד העושים כן).

כשהחפץ חיים הבחין בזאת שאל שם את אחד האנשים שהיו בבית הכנסת לפשר הדבר, מדוע אין זכוכית על לוח הקלף? הלה הראה תיכף באצבעו על איש מסוים שהיה שם, ואמר לחפץ חיים: 'הנה, זה הגבאי של בית הכנסת, והוא אינו רוצה לשים זכוכית!'.

רבי אריה לוין אמר שאך יצא הדבר מפיו של אותו איש והחפץ חיים זעק בחרדה עצומה 'לשון הרע!!', ותיכף ברח מן המקום. "הייתי בטוח לקול זעקתו והזדעזעותו שמדובר באיזה נחש שהכישו", סיפר רבי אריה, "ומתמונת מראה זה נכנס בי פחד של ממש מלדבר ולשמוע מלה של לשון הרע עד עצם היום הזה, וזה השפיע עלי יותר מכל ספרי המוסר".

(מאיר עיני ישראל)

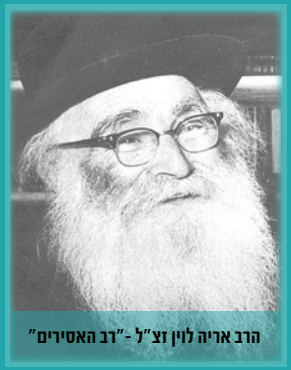
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ימים אלו, בהם אנו מציינים יש להתחזק בהם בהקפדה על מצוות שבין אדם לחברו. מההלכות המרכזיות בין אדם לחברו הינן הלכות לשון הרע ורכילות, אשר מכוחן באה הצרעת המוזכרת בפרשיותנו.

יש לדעת שאיסורים אלו נושאים בתוכם מספר רב של עבירות, כפי שמנה אותן החפץ חיים בפתיחת ספרו, עד כדי שאדם יכול לעבור בלשון הרע ורכילות על ט"ז לאווין, י"ד מצוות עשה וארבעה ארורין. ידוע שעבירה חמורה זו היא הסיבה לאריכות גלותנו ולעיכוב בניין בית מקדשנו, כפי שמאריך שם החפץ חיים בפתיחתו.

הגדרת "לשון הרע" הוא אמירת דבר מה רע על הזולת או דבר כלשהו הגורם לו רעה. אין זה משנה אם האמינו לדבר אותו אמרתי או שהדבר גרם בפועל לרעה, כל שבאמירתו אמר דבר שלילי על הזולת או דבר שעלול לגרום לו נזק- כבר עוברים בכך על לשון הרע. לפיכך גדר "לשון הרע" משתנה מאדם לאדם, יש אדם שנאמר עליו דבר כלשהו, כגון שלומד תורה שלוש שעות ביום, שהוא שבח גדול ויש שאדרבה דבר גנאי לגביו, שהיה עליו ללמוד יותר מכך. אך ישנם דברים שהינם גנאי אובייקטיבי- כגון אדם שעובר עבירה, בעל תכונות רעות וכדומה. גם באם הדברים ידועים אין לספר לשון הרע זה, כך שלדוגמא אין לומר על מרצה שאינו מעניין, אף שכל קהל השומעים סוברים כך.

כל האמור הוא לגבי אדם שאמר דברים אמיתיים ומדויקים. אך אם לא דייקנו בעובדות או שגינינו אדם בעזרת אמירת שקרים אודותיו האיסור הוא "הוצאת שם רע", שאיסורו חמור יותר מ"לשון הרע".

ישנו איסור נוסף הנקרא "אבק לשון הרע". איסור זה מתקיים כאשר אנו אומרים משפט תמים כביכול, שעתיד לעורר בירור שיגרום לאמירת לשון הרע לבסוף. לכן כבר מהמשפט המעורר לשיח זה עוברים על "אבק לשון הרע". כך גם באם מדברים בשבח אדם בפני שונאיו עוברים

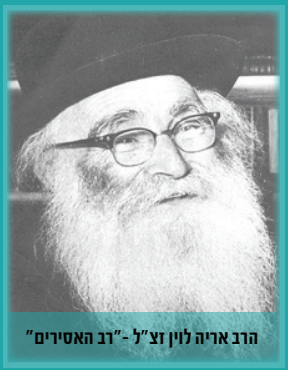
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

באיסור זה, משום שבוודאי הדבר יגרום למי מהשומעים לגנותו. וכן כשמרעיפים שבחים קיצוניים על אדם, שבהכרח מישהו יסייג את השבחים בדרך של גנאי.

איסור לשון הרע נגזר מן הפסוק "לא תלך רכיל בעמך", ממנו נלמד גם איסור "רכילות". איסור זה הוא ללכת כרוכל ולומר לאדם שאדם אחר אמר או עשה לו דבר מה, שבדיבור זה גורם ניכור ושנאה ביניהם. איסור זה הוא בין אם הדברים אמיתיים או לא, ובין אם אינם ידועים או אף אם ידועים, אלא ששבים ומעוררים כעס בין האדם שדיברו עליו לאדם שדיבר. גם ברכילות ישנו איסור "אבק רכילות" כפי שהוסבר לעיל, שמשפט תמים עתיד לעורר שיח מפורש של רכילות.

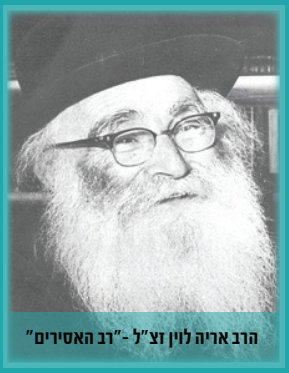
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם יש היתר לספר דברים שהתפרסמו ברדיו בגלל היתר של אפי תלתא ודבר שהתפרסם כבר?

תשובה | דבר שהתפרסם ברדיו כבר נתפרסם בכל מקום וממילא הדברים ידועים, לכל אחד יש דרך להגיע למידע. ולאו דווקא ברדיו, שכן המידע היום פרוס בכל מקום. יש משל של החפץ חיים על אחד שפותח את ציפוי הכרית והנוצות עפות לכל פינה, והוא אומר לחברו 'לך תאסוף את הנוצות חזרה'. היום כדי לגרום לאדם עגמת נפש שאין דרך חזרה ממנה די לכתוב משהו באיזשהו מקום וזה כבר רץ לכל פינה ברחבי העולם, לכן בימינו הנושא של 'אפי תלתא' קיבל היבט אחר לגמרי. משום כך גם לאחר שדבר שהתפרסם ברדיו, איני עובר על לשון הרע אם אני מפרסמו, כי גם בלאו הכי כולם יגיעו לדבר במוקדם או במאוחר.

אבל מצד שני, גם כשלשון הרע שנשמע ברדיו אסור להאמין לו, למרות שהדבר מפורסם. שמה שאין איסור לפרסם הוא משום שבלאו הכי הוא מתפרסם, אבל אין היתר להאמין לדברים שבכך עוברים על איסור קבלת לשון הרע.

שאלה | כיצד באיסור לשון הרע כמעט לא ניתן לעשות תשובה, שהרי במילה אחת או משפט כלשהו יכולים לעבור איסור כ"כ חמור, וכמעט אי אפשר לתקן את הנזק? אם כך נראה שהקב"ה עשה עמנו שלא כהוגן.

תשובה | אענה על שאלת כבודו בשאלה, הרי על כמה חטאים אמרו חז"ל ש"מעוות שלא יכול לתקון"? הרי אם אדם רצח את חברו והוא עושה תשובה על המעשה, האם על ידי התשובה הזו חברו יחזור לחיים? כך אדם שדיבר לשון הרע על חברו, ובתוך רגע כל העולם כולו שכבר יודע מהמילה הלא טובה, האם יכול להשיב את המילה? וכיצד ישיב את הדם של חברו שנשפך?

השאלה שכבודו שואל היא חמורה מאד. אנו יודעים שלשון הרע שקולה כנגד כל העבירות

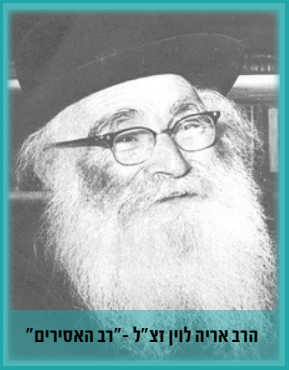
הרב אריה לוין זצ"ל -"רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה

שבתורה, כי אין דרך להחזיר את מה שהזקנו לחבר. אבל מכיוון שלא ננעלו דרכי תשובה, וכפי שכותב המבי"ט לאדם תלמיד חכם שעבר על ג' עבירות חמורות, שלכאורה ננעלו בפניו דרכי תשובה,- שאותה הבת-קול ששמע "אחר" מאחורי הפרגוד שאמרה "שובו בנים שובבים חוץ מאחר", באה לנסיון עליו, האם בכל זאת יתאמץ בתשובה. ודאי שתמיד יש תשובה לכל דבר, אפשר לתקן גם את החטאים החמורים ביותר. אבל בין אדם למקום זה דבר אחד, ובין אדם לחברו צריך גם לרצות את חברו. וסביר להניח שהחבר שנפגע פגוע מאד, וכל עוד שלא תירצה את חברך שהעלבון הזה שספג ממך ירדוף אותו כל חייו- לא תזכה לגמור את תשובתך, שהתשובה תלויה בחבר שיתרצה בלבו. לכן התשובה כאן היא מאד קשה, כנגד החטא הקשה והחמור שממשיך לרדוף ולפגוע בחבר.

ישנה מחלוקת מה נעשה במקרה שבו נאמר לשון הרע על מישהו, והלה אינו יודע שנאמר עליו; אומר מרן החפץ חיים שיש לרצות את החבר, ולכן צריך לגשת לומר לו שאמרת עליו לשון הרע. אך ר' ישראל סלנט אומר שאני רוצה לרצות אותו, אבל באותו רגע שאומר לו שסיפרתי עליו לשון הרע החבר כעת ירגיש כמה כאב לב יש לו מזה ובזה מעצים את החטא, ולכן במקום ללכת לחבר יעשה המספר תשובה שלמה בין אדם למקום והתשובה שבין אדם לחברו תתכפר בכך. אבל ודאי וודאי שאם החבר יודע ונפגע מכך- שדרך התשובה בענין של לשון הרע ורכילות היא קשה מאד.

לכן יש להקפיד שכל אדם ילמד את הלכות לשון הרע על בורין, שלא לעבור עליהן בלא ידיעה, ולהיזהר בחטא חמור זה.

החיד"א פוסק שמה שנאמר שעל עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפור מכפר אין זה כפי שאנו רגילים להבין שעבירות שבין אדם למקום מתכפרות ושבין אדם לחברו לא מתכפרות עד שירצה את חברו, אלא כל עוד לא ריצית את חברך- גם העבירות של בין אדם למקום לא מתכפרות שבזה תלויות כל עברותיו ואין יום הכיפורים מכפר כלל עד שירצה את חברו על עבירות שעשה כנגדו.